

خلاصه مبحث استاد گلکار

این حسین چیست که عالم همه دیوانه اوست این چه شمعی است که جان‌ها همه پروانه اوست

وقتی در مورد قیام اباعبدالله الحسین(ع) صحبت می‌کنیم یکی از کلید واژه‌های پرکاربرد و عجین با نهضت حسینی "امر به معروف و نهی از منکر" می‌باشد. مسئله‌ای که با آن مواجه هستیم این است که آیا امام حسین (ع) قیام کردند تا به انسان‌ها بگویند شما نماز بخوان، دروغ نگو، لباس تو درست کن و ... یا نگاه دقیق‌تر و عمیق‌تری در پس این قضیه وجود دارد. اگر بخواهیم جایگاه دقیق امر به معروف و نهی از منکر را در قیام ایشان ببینیم باید یک تحلیل دقیق، منطقی، هوشمند با نگاه سیستمی به قیام و نهضت حسینی داشته باشیم. تحلیل سیستمی قیام و نهضت امام حسین(ع) در شش محور زیر خلاصه می‌شود:

یک) هدف از قیام امام حسین(ع) چیست؟
دو) برای تحقق هدف نقطه شروع سیستم و برنامه را چه چیزی تعریف کرده‌اند؟
سه) اگر امام قرار است به هدف برسند تمرکزشان باید روی چه چیزی باشد در واقع نقطه مرکزی برنامه و مسیر امام چیست؟
چهار) مسیر حرکتی جامع و کامل در نگاه امام چه بوده است؟ (نه فقط مسیر جغرافیایی حرکت نهضت عاشورا)
پنج) بحران‌ها و آفت‌های قیام امام چیست؟
شش) خروجی و مقصد سیستم قیام سیدالشهدا چیست؟
برای تحلیل دقیق سیستمی قیام امام حسین(ع) باید به اسناد تحلیلی خود امام مراجعه نماییم که شامل فرمایشات امام از حرکت از مدینه به سمت مکه از مکه به کوفه و در طول مسیر و در روز عاشورا می‌باشد در واقع تمام فرمایشات امام در مسیر چون تمرکزشان بر برنامه قیام و نهضت بوده است.

هدف از قیام امام حسین چیست؟

برای جواب به این مسئله از خطبه‌های امام حسین(ع) و وصیت نامه ایشان استفاده می‌کنیم به طور خلاصه به دو مورد اشاره می‌نماییم:

مورد اول امام حسین(ع) در وصیت‌نامه خود که در حرکت از مدینه به مکه به برادرشان محمد بن حنفیه به صورت ممه‌ور دادند فرمودند: بعد از شهادت به خدا و رسول خدا در ادامه فرمودند من برای سرکشی قیام نکردم برای رسیدن به قدرت قیام نکردم هدف من از قیام اصلاح امت جدم رسول الله است. در واقع ایشان اینجا اشاره

می‌فرمایند که منظور قیام ایشان فرد نیست بلکه امت و جامعه است. مورد دوم امام حسین در ضمن خطبه‌ای اشاره می‌فرمایند که ترک امر به معروف و نهی از منکر را عملی مذموم می‌باشد. و مردم در زندگی خودشان باید به سمت علما الله حرکت کنند کسانی که قلبشان متصل به خداست و کسانی که امینان ما هستند. در ادامه این خطبه می‌فرمایند که من به خاطر رسیدن به سلطنت قیام نکردم برای جمع مال قیام نکردم قیام کردم تا پرچم دین خدا را در جامعه برافراشته کنم. از اینجا دریافت می‌شود که اصلاح در مقیاس جامعه، حرکت به سمت رشد و تعالی که در واقع رسیدن به تمدن مطلوب دینی است را منجر می‌شود.

در واقع مردم در بستر ساختارهای دینی مطلوب (اصلاح شده) می‌توانند نیازهای زندگی‌شان را به بهترین نحو برطرف کنند پس هدف اصلی تمدن سازی دینی در جامعه می‌باشد.

برای تحقق هدف نقطه شروع سیستم و برنامه را چه چیزی تعریف کرده‌اند؟

در اینجا هم از دو مورد از بیانات امام حسین علیه السلام استفاده خواهیم کرد: سند اول خطبه امام حسین علیه السلام برای لشکریان حر بعد از نماز عصر می‌باشد که می‌فرمایند: ای لشکریان که در مقابل ما ایستاده‌اید، من حسین بن علی هستم و با یک واسطه فرزند رسول خدا می‌باشم. برای حکومت و جانشینی پیامبر ما نسبت به مدعیانی که حقشان نیست سزاوارتریم. ایجاد حکومت اسلامی باید توسط ما صورت بگیرد در واقع نقطه شروع اصلاح جامعه را ایجاد حکومت اسلامی معرفی نمودند.

سند دوم خطاب به مسلم بن عقیل سفیر امام حسین(ع) در کوفه برای بررسی اوضاع کوفیان می‌باشد که به ایشان فرمودند که مردم را به اطاعت از من هدایت کن و آنها را از پیروی حکومت آل ابی سفیان بر حذر دار و حاکمیت ما سوق بده و دعوت کن.

اگر دیدی مردم مجتمع شدند بر بیعت ما خبرش را سریع به من برسان. اینجا اهمیت مقبولیت اجتماعی در کنار مشروعیت را می‌رساند در واقع مشروعیت تنها کفایت نمی‌کند و وقتی که در کنار مقبولیت اجتماعی قرار می‌گیرد می‌تواند یک حاکمیت را ایجاد کند.

اگر امام قرار است به هدف برسند تمرکزشان باید روی چه چیزی باشد در واقع نقطه مرکزی برنامه و مسیر امام چیست؟

تمدن اسلامی چه نقشه راهی دارد و امام حسین علیه السلام در این راه چه اقداماتی انجام دادند. برای ترسیم نقشه راه چند قدم لازم است، قدم اول داشتن نظام و پارادایم فکری صحیح و مطلوب است.

قدم دوم این است که بر اساس نظام فکری صحیح و مطلوب مدل نیازهای انسان را به دست آوریم در واقع شناخت مدل نیازهای انسان در جامعه می باشد. قدم سوم این است که برای برطرف کردن نیازها چه سیستمها و ساختارهای مطلوب دینی در جامعه باید شکل بگیرد. قدم چهارم این است که سیستمها و ساختارهای مطلوب در قالب مدل توسعه و پیشرفت قرار بگیرد و یک نظام و نظمی پیدا بکند تا جامعه را به سمت تعالی سوق دهد. حال تمرکز امام حسین علیه السلام برای ایجاد حکومت اسلامی در چیست؟

سند اول مربوط به همان وصیتنامه‌ای است که به محمد حنفیه سپردند در ادامه همان ایشان فرمودند: اَبِي لَمْ اُخْرِجْ اَشِيْرًا وَلَا بَطْرًا وَلَا مُفْسِدًا وَلَا ظَالِمًا وَاِنَّمَا خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْاَصْلَاحِ فِي اُمِّهِ جَدِّي مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ اَرْيَدُ اَنْ اَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَاَنْهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَاَسِيْرَ بِسِيْرِهِ جَدِّي وَسِيْرَهُ اَبِي عَلِيٍّ بَنِ اَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ. فَمَنْ قَبِلَنِي يَقْبَلِ الْحَقَّ قَالَهُ اَوْلِيَ بِالْحَقِّ، وَمَنْ رَدَّ عَلَيَّ هَذَا اَصِيْرٌ حَتِّي يَقْضِيَ اللهُ بَيْنِي وَبَيْنَ الْقَوْمِ بِالْحَقِّ؛ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِيْنَ.

من خروج نکردم از برای تفریح و تفرّج ؛ و نه از برای استکبار و بلندمنشی ، و نه از برای فساد و خرابی ، و نه از برای ظلم و ستم و بیدادگری ! بلکه خروج من برای اصلاح امتّ جدّم محمد صلی الله علیه وآله می باشد. من می خواهم امر به معروف نمایم ، و نهی از منکر کنم ؛ و به سیره و سنت جدّم ، و آئین و روش پدرم علی بن ابی طالب علیه السّلام رفتار کنم . پس هر که مرا بپذیرد و به قبول حقّ قبول کند، پس خداوند سزاوارتر است به حقّ. و هر که مرا در این امر ردّ کند و قبول ننماید، پس من صبر و شکیبائی پیشه می گیرم ، تا آنکه خداوند میان من و میان این جماعت ، حکم به حقّ فرماید؛ و خدا بهترین حکم کنندگان است.

منبع: کتاب لمعات الحسین(ع) ، تالیف حضرت علامه آیه الله حاج سید محمد حسین حسینی طهرانی قدس سره از طریق پایگاه علوم و معارف اسلام
پس نتیجه می گیریم که نقطه مرکزی را امام حسین علیه السلام فرهنگ سازی اجتماعی بیان می دارند. سیره همان سبک زندگی و فرهنگ می باشد.

سند دوم مربوط به نامه امام حسین علیه السلام به بزرگان بصره است که آنان را به یاری خود فراخواند . آنها را برای احیای کتاب خدا و سنت نبوی فراخواند. در این نامه امام خلافت را حق اهل بیت دانسته و از تلاش امویان برای از بین بردن سنت پیامبر اسلام(ص) و احیای بدعتها سخن گفت.

چهار) راهکار امام برای اجرای سیره پیامبر و فرهنگ سازی اجتماعی چیست؟

امر به معروف و نهی از منکر

سند اول مربوط به همان وصیتنامه امام حسین علیه السلام می باشد که در بالا به آن اشاره شد.

سند دوم مربوط به خطبه مفصل امام حسین علیه السلام است که از دیدگاه قرآن اهمیت امر به معروف و نهی از منکر را بیان می‌کنند.

قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

والمؤمنون و المؤمنات بعضهم اولياء بعض يأمرون بالمعروف و ينهون عن المنکر

مردان مؤمن و زنان مومن برخی از آن‌ها دوستان یکدیگرند و به نیکی فرمان می‌دهند و از ناشایست باز می‌دارند.

علت و فلسفه آن چیست؟ برای اینکه خدا می‌داند اگر امر به معروف و نهی از منکر و در جامعه اقامه شود تمام واجبات در جامعه فعال می‌شود. پس برنامه و راهکار برای تحقق تمدن‌سازی دینی و اصلاح جامعه ایجاد و فعال کردن امر به معروف و نهی از منکر در جامعه است.

حال امر به معروف و نهی از منکر چگونه باید در جامعه فعال شود؟

نخست نگاهی می‌اندازیم به اینکه خروجی قیام سیدالشهدا چه چیزی می‌باشد.

خروجی و مقصد سیستم قیام سیدالشهدا چیست؟

امام حسین علیه السلام خروجی قیام و نهضت خودشان را احیای دین مطرح نمودند. و با قیام خودشان الگویی برای آزادگان عالم ارائه کردند که منحصر اسلام و مسلمانان نمی‌باشد.

پس باید به این نکته توجه داشت که وقتی برنامه حرکت امر به معروف و نهی از منکر است باید در مقیاس اجتماعی اجرا شود نه فقط در مقیاس فردی.

امر به معروف و نهی از منکر چیست؟ سیستم پلیس اجتماعی. قانون حداقلی که ضامن اجرای آن پلیس هست همیشه جوابگو نخواهد بود بلکه نیاز به سیستم پلیس فراگیر اجتماعی داریم.

نکته بسیار مهم این است که معروف و منکر باید در مقیاس اجتماعی ببینیم. معروف در مقیاس اجتماعی سیستم‌ها و ساختارهای مطلوب اداره کننده جامعه می‌باشد و منکر سیستم و ساختارهای معیوب و فاسد اجتماعی است. پس در واقع امر به معروف و نهی از منکر فعال سازی سیستم‌ها و ساختارهای مطلوب اداره کننده جامعه و کنار گذاشتن ساختارهای فاسد اجتماعی است. اگر ادعا می‌کنیم که پیرو اباعبدالله هستیم باید با اقتدا به امام حسین (ع) نقش در اصلاح جامعه داشته باشیم. امام حسین علیه السلام احیای دین را در مقیاس اجتماع خواستار بودند و به همان مقدار سختی و تحمل و فشار را در حد دست جانشان را پذیرفتند. نهال احیای دین که سرمنزل آن حکومت اسلامی است در قیام سیدالشهدا نهادینه شد و در زمان امام زمان بهره‌برداری خواهد شد و به ثمر خواهد نشست. امام حسین علیه السلام با ایجاد امر به معروف و نهی از منکر زمینه احیای دین را فراهم کردند. اصلی‌ترین و مهمترین و تنها راهکار رسیدن به تمدن‌سازی دینی تحقق امر به معروف و نهی از منکر در همان مقیاسی است که امام حسین (ع) خواستار بودند. <پایان>